

Prameny a literatura

Autoři publikace pracovali především s osobními vzpomínkami, zápisky a dalšími ego-dokumenty totálně nasazených. Otištění pasáže většinou pocházejí ze zápisků, vzniklých během totálního nasazení, prakticky v reálném čase odrážejících bezprostřední prožitky pisatelů, nebo z pamětí, sepsaných krátce po válce, které představují první pokus o souhrnnou reflexi právě uzavřené životní kapitoly. Několik vzpomínek z pozdější doby (například v podobě článků v denním tisku) naopak nabízí pozoruhodnou ukázkou třibení a formování paměti jedince vzhledem ke konkrétní prožité události.

Ke čtenářům knihy tak promlouvají především přímí aktéři. Jejich hlas je pouze výjimečně doplněn zněním vybraných archivních materiálů a dalších zdrojů.

Paměti

- Jaroslav BOUZEK:** *Osobní korespondence*. Rukopis
Václav H. [příjmení anonymizováno]: *Osobní korespondence z let 1945–46*. Rukopis
Ludvík HALÁSEK: *Vzpomínky z totálního nasazení v Norsku z roku 1998*. Rukopis
Jan HOFMAN: *Zápisník. Cesta domů z května 1945*. Rukopis
Karel JIRGL: *Dočasný poválečný život totálně nasazených Čechů v Norsku a společný návrat do vlasti, ukončený 2. září 1945*. Rukopis
Josef KNAP: *Deník*. Rukopis
Jaroslav KOHOUT: *Osobní korespondence*. Rukopis
Josef LÉBL: *Deník O. T. Manna Josefa Lébla, 1., 2. 3., 4. díl*. Rukopis
Josef LÉBL: *Osobní korespondence*. Rukopis
My, nasazení na nucené práce ve druhé světové válce. Z dopisů, vyprávění a dokumentů některých nasazených získaných v roce 2003, sborník Svazu nuceně nasazených. Žďár nad Sázavou 2004
Emil MYNÁŘ: *Osobní korespondence z roku 1945*. Rukopis
Jan NOVOTNÝ: *Zápisky z nuceného cestování*. Rukopis
Ladislav MORAVEC: *Zápisky z cest ve službách O. T.* Rukopis
Zdeněk OPL: *Vzpomínky na Norsko*. Rukopis
Milan POLEDNA: *Moje severská anabáze v rámci totálního nasazení v letech 1942–1945*. Rukopis
Jan PTÁK: *Zážitky z mé cesty z Norska domů do vlasti*. Rukopis
Jan PTÁK: *Dopis z Trondheimu*. Rukopis
Oldřich SVOBODA: *Vzpomínky 1942*. Rukopis
Jan ŠEFL: *Za války v Norsku. Vyprávění z totálního nasazení. Rožmitál pod Třemšínem 2009*

František VANĚK: *Cestovní a pracovní deník od 6. 11. 1942*. Rukopis

Archivní dokumenty

- Vojtěch BUBÍLEK:** *Repatriace – Postup, 9. 7. 1945*. Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv, MNO 1945, kart. 66
Miroslav F. [příjmení anonymizováno]: *Píše se rok 1942...* Rukopis (Archiv Česko-německého fondu, nadačního fondu)
Jan JANSA: *Svědectví podané na čsl. vyslanectví ve Stockholmu, březen 1944*. Národní archiv, fond Archiv Huberta Ripky, Zprávy z domova, Češi v Organizaci Todt, karton 192.
Josef K. [příjmení anonymizováno]: *Žádost o odškodnění – následky nuceného nasazení, 8. 7. 1991*. Rukopis (Archiv Česko-německého fondu, nadačního fondu) Kartotéka repatriantů, Národní archiv v Oslu, Allied Expeditionary Force, RA/RAFA-3873/D, kart. LO011
JAROSLAV LINK: *Osobní korespondence* (Archiv Dočasného sekretariátu Noráci)
Jaroslav LOŠTÁK: *Osobní korespondence*. Rukopis (Archiv Dočasného sekretariátu Noráci)
M. [příjmení anonymizováno]: *Vzpomínka na Norsko*. Rukopis (Archiv Česko-německého fondu budoucnosti – nadačního fondu) Osobní kartotéka zahraničních dělníků. Národní archiv v Oslu, Organizace Todt, Einsatzgruppe Wiking, karton E3e – LO013.
Jaroslav SVOBODA: *Ani Švejk to tenkrát neměl lehké... Na totální nasazení do severního Norska vzpomíná Jiří Svoboda z Prahy*. Rukopis (Archiv Dočasný sekretariát Noráků)

Vzpomínka na poslední setkání – Noráci 2005. Rukopis (Archiv Dočasný sekretariát Noráků)

František W. [příjmení anonymizováno]: *Deník*. Rukopis (Archiv Česko-německého fondu budoucnosti, nadačního fondu)

Zpráva vyslance Ladislava Szathmáryho, červen 1945.

Archiv Ministerstva zahraničních věcí, Londýnský archiv – důvěrný A–D, kart. 93

Tisk

Čechoslováci v Trondheimu – Norsko. *Služba repatriantům. Zprávy repatriačního odboru ministerstva ochrany práce a sociální péče všem vracejícím se do vlasti*, 14. 7. 1945, s. 1.

Karel JIRGL: K. Jirgl o totálním nasazení. *Národní osvobození*, 1995, s. 4

Karel JIRGL: Vzpomínka na Norsko. *Hlas revoluce*, 1990, č. 40, s. 4

Milo NOVÁK: Šesté setkání Českomoravských občanů na nucených pracích v Norsku od r. 1942 do r. 1945. *Národní osvobození*, 1995.

Václav VESELÝ: Fotil jsem norského krále Hakona VII. *Cesty Vysočiny*, 2000 [č. nezjištěno]

Sekundární literatura

Ketil G. ANDERSEN: *Grossraum Organization Todt and forced labour in Norway 1940–1945*. Oslo 2017

Hans Otto FRØLAND: Organisation Todt som byggherre i Norge. In: *Historisk Tidsskrift*, roč. 97/ 2018, s. 167–188

Hans Otto FRØLAND – Gunnar HATLEHOL –

Vendula V. HINGAROVÁ – Zdenko MARŠÁLEK: De tsjekkiske tvangarbeiderne i Oberbauleitung Drontheim. In: M. B. Rabben – A. Sanders – M. Sæther (eds.) *Midt-norske historier*. Trondheim 2021, s. 141–178

Gunnar HATLEHOL: *Norwegeneinsatz 1940–1945. Organisation Todts arbeidere i Norge og gradene av tvang*. Disertační práce, NTNU, 2015

Jana HAVLÍKOVÁ a kol.: *Museli pracovat pro Říši. Nucené pracovní nasazení českého obyvatelstva v letech 2. světové války*. Praha 2004

Mats INGULSTAD – Hans Otto FRØLAND – Jonas SCHERNER: *Industrial Collaboration in Nazi-Occupied Europe: Norway in Context*. London 2016

Joakim Aalmen MARKUSSEN – Michael STOKKE – Marina PANIKAR: *Blodige spor. Sovjetiske krigsfanger i byggingen av Nordlandsbanen 1943-1945*. Narvik 2021

John-Henrik JOHANSEN: *Tsjekkiske tvangsarbeidere i Norge under 2. verdenskrig*, Oslo 2017

Simon GOGL: Profittsøken uten kontroll?. In: *Historisk*

Tidsskrift, roč. 97/ 2018, s. 224–239

Vendula HINGAROVÁ – Zdenko MARŠÁLEK – Vojtěch VLK: *Posláni na Sever: 15 příběhů*. Praha 2021

Vendula HINGAROVÁ – Zdenko MARŠÁLEK: Kartotéka totálně nasazených v Norsku. Dokumenty Organizace Todt a evidence zahraničních dělníků v Norsku z let 1940–1945. In: *Paměť a dějiny* 1/2020, s. 106–109
Vendula HINGAROVÁ: Na staveništi za polárním kruhem. V Norsku během druhé světové války nuceně pracovaly dva tisíce Čechů. In: *Paměť a dějiny* 1/2022, s. 37–49

Vendula HINGAROVÁ: Za polárním kruhem. Češi v Norsku na nucené práce. In: *Dějiny a současnost* 3/2020, s. 16–19

Martin HOŘÁK (ed.): *Odškodnění 2000–2006. Česko-německý fond budoucnosti a platby obětem otrocké a nucené práce*. Praha 2007

Zdeňka KOKOŠKOVÁ – Jaroslav PAŽOUT – Monika SEDLÁKOVÁ (eds.): *Pracovali pro Třetí říši: nucené pracovní nasazení českého obyvatelstva Protektorátu Čechy a Morava pro válečné hospodářství Třetí říše (1939–1945). Edice dokumentů*. Praha 2011

Robert KVILE: Slovo velvyslance. In: *Hingarová – Maršálek – Vlk: Posláni na Sever: 15 příběhů*. Praha 2021, s. 7
„Nepřichází-li práce k Tobě –“: různé podoby nucené práce ve studiích a dokumentech = „Kommt die Arbeit nicht zu Dir –“: verschiedene Formen der Zwangsarbeit in Studien und Dokumenten. Praha 2003

Jiří PÁTEK: Osudy Čechů na nucených pracích v Norsku 1942–45. In: *Ročenka Vlastivědné muzejní společnosti v Jeseníku*. 1993, s. 7–9

Jaroslav PAŽOUT – Stanislav KOKOŠKA – Zdeňka KOKOŠKOVÁ (eds.) *Museli pracovat pro Říši: nucené pracovní nasazení českého obyvatelstva v letech 2. světové války*. Praha 2004

Marianne SOLEIM Neerland: *Sovjetiske krigsfanger i Norge 1941–1945. Antall, organisering og repatriering*. Oslo 2009

Marc SPOERER: *Nucené práce pod hákovým křížem. Zahraniční civilní pracovníci, váleční zajatci a vězni ve Třetí říši a v obsazené Evropě v letech 1939–1946*. Praha 2005

Michael STOKKE: *Slit og fortvilelse. Polske krigsfanger og sivile tvangsarbeidere i Nord-Norge 1942–1945*. Narvik 2020

Interview

Ivan ŠVEC (Vendula V. Hingarová, Havlíčkův Brod 11. září 2019)